

Muntmelange

De Hollandse penning van Maria de Rijke

Rond 1990 zijn twee exemplaren van de volgende munt gevonden:

Voorzijde: roos met vijf blaadjes, +MARIA*COMITISSA*HOLL (interpunctie zespuntige ster). Keerzijde: kort kruis, met in de tegenoverliggende hoeken twee lelies en twee vuurijzers, +[IN*N-OM(IN)]-E*DO-MINI (interpunctie zespuntige ster). Diameter: 14 mm; massa: 0,35 gram

Van Gelder & Hoc kenden dit type als de 'Hollandse penning' van Filips de Schone (1482-1506) als graaf van Holland (GH 58-6).¹ Het type is blijkbaar al onder Maria de Rijke (1477-1482) ingevoerd. Bij nader onderzoek bleek dat deze penning al langer bekend is. Het Koninklijk Penningkabinet verwierf in 1984 en in 1991 een exemplaar. Het eerste exemplaar (KPK inventarisnummer 1984-0622) is sterk uitgebroken en weegt 0,184 gram.² Het tweede exemplaar is goed behouden.

Voorzijde: roos met vijf blaadjes en vijf 'kelkblaadjes', +MARIA*C[OMITIS]SA*HOL (interpunctie zespuntige ster). Keerzijde: kort kruis, met in de tegenoverliggende hoeken twee lelies en

twee vuurijzers, +[IN*N-OM(IN)]-E*DO-MINI (interpunctie zespuntige ster). Diameter 14 mm; massa 0,300 gram (KPK inv. 1991-0512).

JOS BENDERS /
HENNY DE
GRAAFF

Hoewel het muntje een diameter van slechts 14 millimeter heeft, is het stempel zeer verzorgd. De bloem wijkt af van die op het als eerste beschreven exemplaar: de blaadjes zijn breder en ertussen staan langwerpige kelkblaadjes. Toch gaat het eerder om een stempelvariant dan om een afzonderlijk type: voor dat laatste zijn de verschillen tussen beide munten te gering. De roos op de voorzijde symboliseert de muntplaats Dordrecht, waar de Hollandse munt was gevestigd.

Maria de Rijke was de opvolgster van Karel de Stoute die op 5 januari 1477 was gesneuveld. In de rekening van de Hollandse munt over de periode 27 augustus 1481-20 februari 1482 is geen penning ('pennyncxkin') verantwoord.³ De rekening over de periode 23 oktober 1479-27 augustus 1481 is verloren gegaan. Volgens Spufford is er in Holland niet gemunt tussen 29 juni 1467 en 23 oktober 1479.⁴ Het Dordtse stadsarchief bevat echter een document gedateerd 14 maart 1477 waarin Maria de Rijke belooft dat de munt in Dordrecht mag blijven.⁵ Bovendien bestaan er Hol-

2 x ware grootte

landse munten met het jaartal 1478 (GH 39-4a, 40-4a en 41-4a). Beide gegevens wijzen er op dat ook vóór 24 oktober 1479 in Dordrecht is gemunt. De Hollandse penning van Maria de Rijke is daarmee te dateren in de periode (kort na) 5 januari 1477-27 augustus 1481. De verantwoordelijke muntmeester was Matheus Nijecamer.⁶

Overigens zijn ook onder Filips de Goede (1419-1467) Hollandse penningen geslagen (GH 13-4). Deze tonen echter het Bourgondische wapen op de voorzijde. ■

Met dank aan Arie van Herwijnen, die de munt determineerde, Jan Pelsdonk en Jan Stuurman voor hun commentaren bij een eerdere versie.

NOTEN

1. H.E. VAN GELDER / M. HOC *Les monnaies des Pays-Bas Bourguignons et Espagnols 1434-1713* (Amsterdam 1960).
2. Nummer 61 in Aanwinstenlijst 1982-1986 van de Stichting Nederlandse Penningkabinetten *De Beeldenaar* 11 (1987) nr. 3, ongenummerd (tussen pagina 110 en 111). Met dank aan Jan Stuurman voor deze verwijzing.
3. P. SPUFFORD *Monetary Problems and Policies in the Burgundian Netherlands 1433-1496* (Leiden 1970) 185, met een verwijzing naar Algemeen Rijksarchief (nu Nationaal Archief) Den Haag, Rekenkamer van Holland 4937.
4. SPUFFORD 1970, 158 noot 5.
5. J.L. VAN DALEN *Regestenlijst behorende bij den inventaris van het archief der gemeente Dordrecht; 1200-1572* (Dordrecht 1912), 661, inventarisnummer 48, regest 441. Dit gegeven is niet benut in SPUFFORD 1970.
6. P.O. VAN DER CHYS *De munten der voormalige graafschappen Holland en Zeeland* (Haarlem 1858) 464 en 482.

HANS VAN DER
VALK

Deventer 1698 over ... 1698

Onlangs signaleerde Jan C. van der Wis in *De Beeldenaar* 2006-2 een Nederlandse gulden uit Deventer, waarbij op het stempel het jaartal van 1699 naar 1698 is gecorrigeerd. Naar aanleiding van zijn artikel heb ik een exemplaar in

eigen bezit goed bekeken en mogen concluderen dat hier de 8 van het jaartal over een andere 8 is geplaatst. De tweede 8 werd waarschijnlijk gesneden, omdat de eerste teveel met het omschrift samenviel. Ook in dit geval moest een slordigheid worden hersteld. ■

De rubriek Muntmelange biedt ruimte om één of meer opmerkelijke numismatische zaken in kort bestek te behandelen. Alle wetenswaardigheden die met antieke, middeleeuwse of moderne munten te maken hebben – bijvoorbeeld puzzelstukjes voor nader onderzoek – passen in deze rubriek. Suggesties, ideeën of kant en klare korte artikelen kunt u sturen aan de redactie van *De Beeldenaar*, Postbus 11, 3500 AA Utrecht of per e-mail naar redactie@debeeldenaar.nl.